

Viatge pel diari íntim de Josep Pla

EL TEMPS ha tingut accés al dietari del 18-19 que Pla va convertir en 'El quadern gris'. Formarà part de l'exposició 'La diabòlica mania d'escriure'. En fem conèixer una tria comparada: el text íntim i la versió publicada corresponent.

Reproduïm fragments del dietari íntim de Pla i, a continuació, el text refet, tal com Pla el publica, el 1966, al *Quadern gris*.

La cigala sota el braç

"Si tota la vida la frisança sensual es presentés d'aquesta manera, potser no valdria la pena de viure. Un corre tot el dia amb la cigala sota el braç —és horrible". (Dietari personal. 1918-19).

"Si la frisança sensual es presentés així, durant tot l'any, la vida no seria pas gaire agradable" (*El quadern gris*. 1966).

El 'Glosari' d'Ors

"Aquests últims dies m'havia fet el propòsit de no llegir el 'Glosari' fins passats els exàmens. M'és impossible. Busco el 'Glosari' perquè l'envejo". (Dietari).

"M'havia fet el propòsit de no llegir cap diari fins passats els exàmens. He llegit el 'Glosari'. No tinc cap inconvenient a declarar que enyorava el 'Glosari' —que l'enyorava a pesar de tots els pesars..."(EQG).

Conversa amb les dones

"M'agrada enraonar amb les noies com m'agrada portar la camisa neta. Sobretot m'agraden les que em fan preguntes o les que se'n desitgen fer. I no puc enraonar mai amb cap. Això sembla ésser per mi un terreny absolutament vedat, inassolible. Enraonar amb les noies és reposant perquè

hom es treu de dins la vanitat que hi porta. No hi ha res que doni més satisfacció a un home que exercir la vanitat davant d'una dona". (Dietari).

"Llunyania de les dones. Estic absolutament segur que hauria estat per a mi molt positiu i eficaç, per a no perdre temps, de tenir accés —almenys accés col·loquial— a alguna senyora amb unes certes possibilitats de generositat i de tendresa. Tan agradable, almenys, com portar la roba neta. Comprenc perfectament l'agraïment de Rousseau per Madame de Warens.

M'hauria agradat, sobretot, que m'haguessin fet preguntes o, almenys, que se n'haguessin deixat fer. Però ha estat impossible. La meva absoluta inaccessibilitat social m'ha vedat aquest terreny, ha fet que fos per mi inassolible. He tingut tractes, només, en aquest aspecte, amb persones d'ínfima categoria. Això em porta a donar un excés d'importància als problemes del sexe. Malestar i temps perdut.

Higiènicament, hauria estat, a més a més, d'una gran utilitat. Hom s'hauria tret de dins la vanitat que hi porta, amb gran profit. Car no hi ha res que produeixi més satisfacció a un home que exercir la vanitat davant d'una dona. Com

més absurda és la forma que

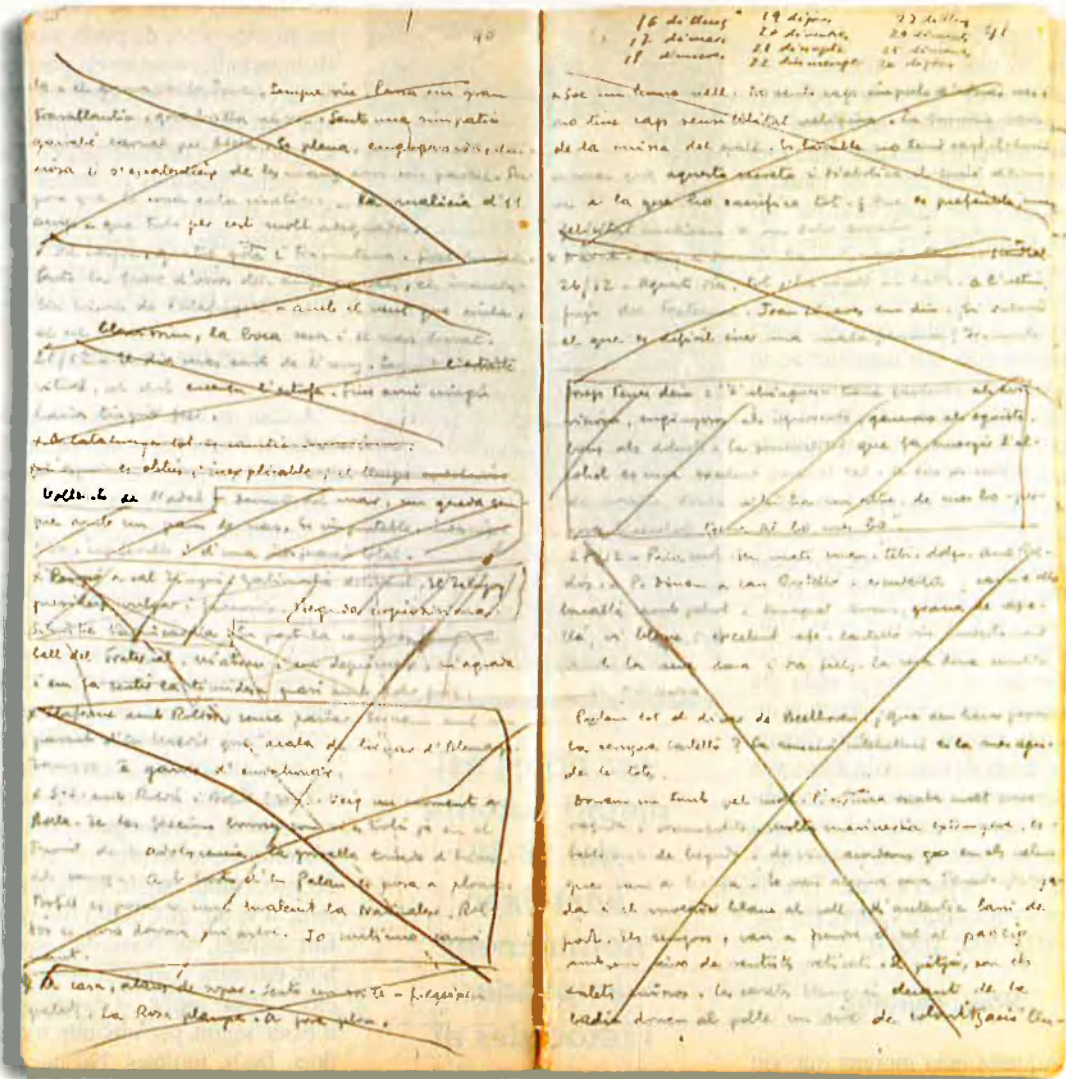
revesteix aquest exercici, més es revifa el sentit maternal femení, més vegades es formula la paraula:

—Pobret!

Que és la paraula que té més sentit per a l'altre sexe.

Així, doncs, tothom hi hauria sortit guanyant, d'una manera claríssima". (EQG).

Al costat d'aquestes ratlles, pàgines 40 i 41 del dietari de Josep Pla. Hi parla de la "diabòlica il·lusió d'escriure". Les notes van ser ratllades per Pla. La majoria van ser aprofitades, en qualitat d'esborrany, per redactar "El quadern gris". Algunes van ser eliminades per sempre més. A la pàgina del costat, la coberta del dietari. (Fotos: Arxiu / Frank Keerl Pla)

El preu de les dones

"Veure que una dona se us fon als braços ha d'ésser bonic. ¿Quant deu valer?" (Dietari).

"Veure que una dona se us fon als braços ha d'ésser, certament, un magnífic espectacle —si no fos, cas de produir-se, tan car...". (EQG)

López-Picó, Carner i Sagarra

"En la poesia de López-Picó tot són ossos. També de vegades es troba algun os en la poesia de Carner. En la poesia de Sagarra hi ha massa polpa". (Dietari).

"Cada any, quan arriba la primavera, López-Picó publica el seu llibre de poesies. Picó s'ha pres seriosament els mots d'ordre de Xènius sobre la santa continuïtat, la perseverança, la normalitat, etc. Són mots d'ordre sublims, però que porten potser a un excés d'aprofitament. En la carn d'olla assegurada i indefectible de Picó hi ha molts ossos. Massa, potser. En la poesia de Carner hi ha també, de vegades, algun osset —un osset d'ala de gallina. En la de Sagarra, l'excés de

polpa, en canvi, embafa una mica. La normalitat de la poesia de Picó demostra, de tota manera, que ens trobem davant d'una vocació autèntica de pare de família". (EQG).

Els diners

"Dies terribles, insuportables, dominats per l'alternativa de voler fugir d'aquests llibrots i d'aquestes puntes infectes de cigarreta i la impossibilitat de fer-ho per un sentit de responsabilitat estrany en el que intervé, amb molt de pes, el record de la situació de la família. A divuit o dinou anys descobrir la importància enorme que tenen els diners en la vida —i no saber guanyar-ne— produeix un enorme dolor —que potser ens deixarà una petjada decisiva— una desviació". (Dietari).

"En aquesta cambra de la dispesa, no sé pas el que m'angunia més: aquests llibrots de la carrera, desenquadernats i grapejats, i el rastre que semblen arrossegar aquests llibres: aquest cendrer ple a vessar d'infectes puntes de cigarret, la tassa buida de cafè amb un rotlló al platet sobre la qual vola una mosca persistent,

El jove Josep Pla va escriure un diari, com diu al 'Quadern gris' per aprendre a escriure. No se sabia si aquest diari íntim apareixeria mai. L'hereu de l'escriptor, Frank Keerl Pla, l'ha fet conèixer.

l'olor de fum de tabac refredat que flota a la cambra, etc.

Seria, és clar, molt agradable de deixar-ho tot i anar-se'n a passeig. Seria molt agradable, però no sé pas si jo ho sabria fer. Ho diré amb una paraula que s'ha posat de moda a Barcelona i que trobo horrible: no sé pas si tindria prou penques. En aquesta falta de penques, hi intervé, de molt, és clar, el record de la situació de la família. Ara bé: sento una vegada més que mantenir-se en una situació correcta produeix un autèntic plaer —una satisfacció literalment física. Això li treu molt de mèrit, evidentment.

Però aquest no és pas ben bé el problema. És un altre: vaig descobrir de molt jove la importància enorme que tenen els diners en la vida. La importància de tenir, simplement, un mínim de diners. Paral·lelament se'm reforça cada dia la convicció de la meua absoluta incapacitat per a guanyar diners. Aquest contrast és una de les meves més persistents obsessions —una obsessió d'un pes tan persistent que estic segur que deixarà rastre (desviació?) en la meua vida. Tinc la impressió que tindrè sempre por davant de la vida". (EQG)

Noia i paisatge

—Aquesta noia morena que viu al fons del carrer Ample és fresca com els plans d'Ermedàs que es veuen al fons del carrer. Ulls negres magnífics.

14-Dijous. Vaig a Calella. Mar arrufat, verd. Els camps llaurats de fresc són forts de color. Dominar els colors forts és de pintor". (Dietari).

"Pel carrer Ample, vaig a passeig, fora vila. En aquest carrer, hi viu una noia morena, fresca com els plans d'Ermedàs, que es veuen al fons de la seva perspectiva. Ulls negres, daurats; llavis vulgars, roigs; dents humides, enlluernadores. Els camps, llaurats de fresc, són forts de color. El color hi és tan sòlid i dens, que sembla que s'hauria de poder tallar a llesques, com el pernil. Veig la mar de lluny: arrufada, verda, lívida". (EQG).

Un enterrament

"Enterrament de la senyora G. Tenia les galtes plenes i rosades. Càncer. Al Club sento un que diu: feia tan bona vida!" (Dietari).

"Plou. Vaig a l'enterrament de la senyora G. Amb l'aigua, els vidres, els arbres, els teulats, els carrers, te-

ARXIU

Les notes del dietari autèntic del 18-19 apareixen normalment ampliades i retocades al 'Quadern gris'.

nen lluïssors vives. Se senten caure les grosses gotes de pluja, suspeses als branquillons sobre els paraigües de la comitiva. Els capellans tenen una veu enrogallada i trèmula. La senyora G. ha mort de càncer. Tenia les galtes fresques i rosades, com pomes del ciri, estava grassoneta. Al costat meu, un senyor diu a un altre: "Era una senyora tan enraonada, feia tan bona vida...!" (EQG).

Família i tímidesa

"A casa, la vida familiar és nul·la. Ballo al Fraternal, tímid, patint. Em sembla —és horrorós— que tothom em té fixada la mirada. Sempre tinc la sensació d'ésser espia". (Dietari).

"A casa, la vida familiar és pràcticament nul·la. Hi ha un ordre extern rígid, però pràcticament tothom fa el que li sembla. Això potser és una bona educació, potser és una educació dolenta. Ja ho veurem. El temps ho dirà, en definitiva. En tot cas, no n'hi ha d'altra. És l'educació catòlica —amable i desllorigada— del país. Absolutament sorprès de la meua decisió, tímid, patint, ballo una estona, a la nit, el Círculo Mercantil. Em sembla, és horrorós, que tothom em mira. Sempre tinc la sensació d'ésser espia, d'ésser vigilat, d'ésser seguit per uns ulls inquisidors, freds, mofetes. No puc tenir un moment de pura i franca espontaneïtat, de llibertat, d'abandó complet. Al ball, aquesta observació m'arriba a exasperar. Però això què

és? L'essència de la vida burgesa, no és precisament la sensació física de sentir-se espia constantment, de viure a dins d'una gàbia de vidre? Sí, no té dubte: sóc un burgès, un burgès total, definitiu". (EQG).

Goethe

"La famosa serenitat de Goethe —si és que realment en tingué— és una mica, mica, mica antipàtica". (Dietari).

"La famosa serenitat de Goethe, si és que realment transcendí del seu estil i arribà a constituir un element de la seva vida, és una mica, mica, mica antipàtica, francament". (EQG).

La diabòlica escriptura

"Sóc un home vell. No sento cap impuls d'adorar res i no tinc cap sensibilitat religiosa. La família parla de la missa del gall. És horrible no tenir cap

il·lusió –més que aquesta secreta i diabòlica il·lusió d'escriure a la que ho sacrifico tot. ¿Què és preferible, una felicitat mediocre o un dolor superior?" (Dietari).

"No sento el menor impuls d'adorar res. La meua sensibilitat social és negligible, escassa. Sento que la família parla, amb entusiasme, de la missa del gall. No arribo pas a interessar-m'hi. És objectivament desagradable no sentir cap il·lusió –ni la il·lusió de les dones, ni la dels diners, ni la d'arribar a ésser alguna cosa en la vida–, només de sentir aquesta secreta i diabòlica mania d'escriure (amb tan poc resultat), a la qual ho sacrificaré tot, a la qual probablement ho sacrificaré tot en la vida. Em demano: què és preferible: un passament mediocre, alegro i conformat, o una obsessió com aquesta, apassionada, tensa, obsessionant?" (EQG).

L'amistat

"27-XII-1918. Cada dia tinc més barra i em faig més fàstic. Tinc una gran facilitat per inventar coses i per arreglar-les. De vegades faig callar l'interlocutor amb una franca inexactitud. I de vegades això em surt sense pensar-hi, d'una manera inconscient. És absolutament inexplicable.

1-I-1919. No tinc cap condició per l'amistat. Només estimo les persones que em poden ensenyar alguna cosa. Les atencions i efusions alienes, em venen. Els elogis em donen febre. Les amabilitats perfumades de Roldós no m'agraden. Si fos ric i podés tenir pianista ja l'hauria engegat". (Dos fragments esparsos del Dietari).

"No tinc cap condició per a l'amistat. Només estimo les persones que em poden ensenyar alguna co-

sa –i, un moment, les que em distreuen. Les efusions i atencions alienes em produeixen l'efecte d'una vexació. Els elogis em fan venir febre. Les perfumades amabilitats de Roldós –perfum barat– em revolten. Si fos ric i pogués tenir pianista, ja l'hauria engegat. El meu egoisme és nauseabund i infecte.

Noto, per altra part, que a mesura que passen els mesos, la meua barra va d'augment. La mistificació em diverteix, encara que després, en considerar-la fredament, em repugni. Tinc una certa tendència –fins diria facilitat– a inventar coses, a manipular-les a la meua conveniència. De vegades, faig callar un interlocutor amb una observació la falsedat de la qual és –em consta– abso-

luta, totalment inventada. Sovint aquest joc se'm produeix d'una manera inconscient, pel gust del joc mateix. El fet que un semblant mecanisme, d'una aparença tan voluntària i deliberada, pugui manifestar-se d'una manera inconscient me'l fa inexplicable. És desagradable de pensar que es pot ésser un mistificador sense saber-ho". (EQG).

El talent propi

"Creure massa en el talent propi pot fer molt de mal als altres –i aquesta és la gravetat– i a un mateix". (Dietari).

"Creure, sense ironia, en el propi talent pot fer molt de mal. Però això té una relativa gravetat. És més greu, encara, el mal que pot fer als altres". (EQG).

Carnet de periodista de 'La Publicitat' a nom de Josep Pla, com a corresponal de Londres, l'any 1925.

S'exhibirà, juntament amb el dietari íntim, a l'exposició "Josep Pla. La diabòlica mania d'escriure" que, sota el comissariat del professor Xavier Pla, es podrà veure a Girona del 23 de setembre al 2 de novembre i, més tard a Barcelona. Dirigida pel KRTU i la Fundació Pla, hi ha col·laborat l'editorial Destino i ha estat produïda per la Fundació Caixa de Girona i la Institució de les Lletres Catalanes del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. (Foto: arxiu / Frank Keerl Pla)

Selecció de Lluís Bonada

El tatuatge dels apàtrides

Josep Palomero

L'emperadriu Elisabet Sissi, se sent presonera de la seua pròpia bellesa i l'arxiduc Lluís Salvador vaga pel món com un apàtrida. Ambdós viuen el seu destí tràgic en el marc d'una Europa decadent. PREMI DE NOVEL·LA CIUTAT D'ALZIRA 1996

Bromera
"L'Eclèctica", 44

Agenda escolar en valencià

En aquesta agenda escolar per al curs 1997-98 hi ha seccions genèriques de consulta, per als horaris i les visites i unes altres específiques per a les activitats i també lúdiques dedicades als companys i les companyes.

Denes 10 Editorial

El bord

Toni Lloret Grau

El període històric entre la mort de Martí l'Humà i el compromís de Casp va ser una època de tribulacions polítiques, en què hi va haver molts protagonistes anònims. Frederic, fill de Martí de Sicília i nét de Martí l'Humà, n'és un exemple.

Edicions del Bullent
"Esplai", 14